

A. Podział administracyjny Polski

Ćwiczenie 1

Proszę przeczytać i przetłumaczyć z partnerem/partnerką tekst.

Podział terytorialny Polski zmieniał się wielokrotnie. Od II wojny światowej reformy miały miejsce w 1946 r. (14 województw), w 1950 r. (17 województw), w 1975 r. (49 województw, zlikwidowano powiaty). W obecnym trójstopniowym podziale administracyjnym kraju, obowiązującym od 1 stycznia 1999 r. jest:

- **16 województw,**
- **380 powiatów:**
  - 314 tzw. "powiatów ziemskich" (dzielą się na gminy),
  - 66 tzw. "powiatów grodzkich", czyli miast na prawach powiatu; stolicą powiatu jest miasto z instytucjami administracyjnymi, sądowymi, edukacyjnymi i służbą zdrowia,
- **2479 gmin:**
  - 306 miejskich,
  - 602 miejsko-wiejskich,
  - 1571 wiejskich.

Każda jednostka terytorialna ma swój samorząd wybierany w wolnych wyborach.

WOJEWÓDZTWO

- wojewoda** (powoływany przez **premiera**)
- sejmik województwa** (organ samorządowy)
- zarząd województwa** (organ wykonawczy z **marszałkiem** na czele)

POWIAT

- rada powiatu** (organ uchwałodawczy)
- zarząd powiatu** (organ wykonawczy ze **starostą** na czele)

GMINA

- rada gminy** (**radni** wybierani w wyborach powszechnych)
- zarząd gminy** (organ wykonawczy powoływany przez radę gminy, na którego czele stoi wybierany w wyborach powszechnych:

- **wójt** > gmina wiejska
- **burmistrz** > gmina wiejsko-miejska,
- **prezydent miasta** > gmina miejska)

Ćwiczenie 2

Na podstawie tekstu proszę uzupełnić i przetłumaczyć definicje.

1. _____ - powołuje go Prezes Rady Ministrów (Premier). Jest terenowym organem administracji rządowej w województwie i zwierzchnikiem administracji rządowej na terenie województwa.
2. _____ - (z niemieckiego *Vogt, Voigt* i *Fauth*) - urzędnik administracji lokalnej. Pełni funkcję organu wykonawczego gminy obok burmistrza i prezydenta miasta, wykonuje uchwały rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa.
3. _____ - jednostka podziału administracyjnego najwyższego stopnia w Polsce. Obecnie jest ich 16.
4. _____ - (z niemieckiego *Gemeinde*), podstawowa, najniższa jednostka samorządu terytorialnego.
5. _____ - jednostka samorządu terytorialnego II stopnia i podziału administracyjnego, obejmująca część obszaru (terytorium) województwa. Jest to potoczne (nieoficjalne) określenie powiatów dzielących się na gminy.
6. _____ - jednostka samorządu terytorialnego II stopnia i podziału administracyjnego, obejmująca część obszaru (terytorium) województwa. Termin ten jest potoczny (nieoficjalny), stosowany do miast na prawach powiatu, pomimo że nie są one powiatami. Miasto na prawach powiatu jest gminą o statusie miasta, wykonującą zadania powiatu. We wszystkich miastach na prawach powiatu władzę wykonawczą sprawuje prezydent miasta.

Ćwiczenie 3

Proszę w parach przetłumaczyć fragment Konstytucji.

 Konstytucja RP, ROZDZIAŁ VII

SAMORZĄD TERYTORIALNY

Art. 163.

Samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych.

Art. 164.

1. Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina.
2. Inne jednostki samorządu regionalnego albo lokalnego i regionalnego określa ustawa.
3. Gmina wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego nie zastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 165.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają osobowość prawną. Przysługują im prawo własności i inne prawa majątkowe.
2. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej.

Art. 166.

1. Zadania publiczne służące zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej są wykonywane przez jednostkę samorządu terytorialnego jako zadania własne.
2. Jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, ustawa może zlecić jednostkom samorządu terytorialnego wykonywanie innych zadań publicznych. Ustawa określa tryb przekazywania i sposób wykonywania zadań zleconych.
3. Spory kompetencyjne między organami samorządu terytorialnego i administracji rządowej rozstrzygają sądy administracyjne.

Art. 167.

1. Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań.
2. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.
3. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego są określone w ustawie.
4. Zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.

Art. 168.

Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie.

Art. 169.

1. Jednostki samorządu terytorialnego wykonują swoje zadania za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych.
2. Wybory do organów stanowiących są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym. Zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyborów określa ustawa.
3. Zasady i tryb wyborów oraz odwoływania organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa.
4. Ustrój wewnętrzny jednostek samorządu terytorialnego określają, w granicach ustaw, ich organy stanowiące.

Art. 170.

Członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego. Zasady i tryb przeprowadzania referendum lokalnego określa ustawa.

Art. 171.

1. Działalność samorządu terytorialnego podlega nadzorowi z punktu widzenia legalności.
2. Organami nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego są Prezes Rady Ministrów i wojewodowie, a w zakresie spraw finansowych regionalne izby obrachunkowe.
3. Sejm, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może rozwiązać organ stanowiący samorządu terytorialnego, jeżeli organ ten rażąco narusza Konstytucję lub ustawy.

Art. 172.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo zrzeszania się.
2. Jednostka samorządu terytorialnego ma prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.
3. Zasady, na jakich jednostki samorządu terytorialnego mogą korzystać z praw, o których mowa w ust. 1 i 2, określa ustawa.

+ PDK s. ...

+ ĆW. s. ...

Słowniczek

• MAJĄTKOWY	• RAŻĄCO	• ZAPEWNIAC/ZAPEWNIĆ
• NADZÓR	• ROZWIĄZYWAĆ/ROZWIĄZAĆ	• ZASPOKAJAĆ/ZASPOKOIĆ
• NASTĘPOWAĆ/NASTĄPIĆ	• SAMODZIELNOŚĆ	• ZASTRZEŻONY
• OSOBOWOŚĆ	• STANOWIĆ (=> STANOWIĄCY)	• ZLECAĆ/ZLECIĆ (=>ZLECONY)
• PODLEGAĆ/PODLEC	• TAJNY	• ZRZESZENIE
• PODZIAŁ	• TRYB	• ZRZESZAĆ SIĘ/ZRZESZYĆ SIĘ
• PRZYPADAĆ/PRZYPAŚĆ (=>PRZYPADAJĄCY)	• UZASADNIONY	•

Podział administracyjny Polski

S. ...

1. Proszę stworzyć imiestowy biernie i formę bezosobową.

- A. (z)likwidować - (z)likwidowany/ (z)likwidowano
- B. wybierać - _____
- C. wybrać - _____
- D. powoływać - _____
- E. powołać - _____
- F. określać - _____
- G. określić - _____
- H. stosować - _____
- I. zastrzegać - _____
- J. zastrzec [!] - _____
- K. wykonywać - _____
- L. wykonać - _____
- M. uzasadniać - _____
- N. uzasadnić - _____

S. ...

2. Proszę stworzyć rzeczownik odczasownikowy.

- A. zaspokajać - zaspokajanie
- B. zaspokoić - _____
- C. wykonywać - _____
- D. wykonać - _____
- E. przekazywać - _____
- F. przekazać - _____
- G. ustalać - _____
- H. ustalić - _____
- I. przeprowadzać - _____
- J. przeprowadzić - _____
- K. zrzeszać się - _____
- L. zrzeszyć się - _____
- M. przystępować - _____
- N. przystąpić - _____

S. ...

3. Proszę stworzyć imiestowy czynne.

- A. obowiązywać - obowiązujący
- B. dzielić - _____
- C. obejmować - _____
- D. wykonywać - _____
- E. przypadać - _____
- F. stanowić - _____
- G. dotyczyć - _____
- H. pochodzić - _____

S. ...

4. Proszę utworzyć zdania.

1. to | Powiat | terytorialnego | jednostka | samorządu | i | drugiego | podziału | stopnia | administracyjnego, | część | województwa. | **obejmująca** | obszaru

2. Konstytucję. | Samorząd | przez | **zastrzeżone** | wykonuje | terytorialny | nie | publiczne | zadania

2. **zrzeszania się.** | terytorialnego | prawo | samorządu | mają | Jednostki

S. ...

5. Proszę utworzyć stronę bierną.

1. Jednostka samorządu wykonuje zadania publiczne.
2. Ustawa określa źródła dochodów jednostek samorządu.

RZECZOWNIKI ODCZASOWNIKOWE

-ać	-eć	-ować	-ić	-yć	-ąć (ą;ę)	1 sylaba
czyta ć	myśle ć	decydowa ć	dzwoni ć	naruszy ć	przyją ć	by ć
czytanie	myślenie	decydowanie	dzwoni enie	naruszenie	przyję cie	by cie
- nie			- enie		- cie	